

ΝΕΟΛΑΙΑ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ: ΜΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΚΩΝ ΕΞΕΓΕΡΣΕΩΝ ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΝΤΟΡΑ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

«Μας είπανε 'γενιά του καναπέ'. Είμαστε η γενιά της ανατροπής» (Σλόγκαν σε τοίχο, τον Δεκέμβριο του 2008 στην Αθήνα)

Στις αρχές Δεκεμβρίου του 2008, με αφορμή τον θανάσιμο τραυματισμό ενός έφηβου μαθητή από πυροβολισμό αστυνομικού, του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου, ξέσπασε στην Αθήνα –και στη συνέχεια και σε έναν μεγάλο αριθμό πόλεων σε όλη την Ελλάδα– σειρά διαδηλώσεων και ταραχών οι οποίες προκάλεσαν σοκ τόσο στην εγχώρια δημόσια σφαίρα όσο και στο εξωτερικό. Αντίστοιχα, στις αρχές Αυγούστου του 2011 με αφορμή τον θανάσιμο πυροβολισμό του Mark Duggan και τον ξυλοδαρμό ενός 16χρονου κοριτσιού από την Βρετανική Αστυνομία ξέσπασαν στο Totenham –και αργότερα και σε άλλες αγγλικές πόλεις– εκτεταμένες ταραχές που παρέλυσαν τη Βρετανία για μέρες, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις εντός και εκτός της χώρας. Και στις δύο περιπτώσεις, τα γεγονότα αυτά, επειδή συνοδεύτηκαν από βίαιες συμπεριφορές, εκτεταμένες καταστροφές δημόσιας και ιδιωτικής περιουσίας, κλοπές και λεηλασίες, περιγράφηκαν ως «εξεγέρσεις», ενώ ως βασικοί πρωταγωνιστές τους καταγράφηκαν οι νέοι.

Η Ντόρα Γιαννάκη είναι πολιτικός επιστήμονας και ερευνήτρια σε θέματα νεολαίας.

Για την ερμηνεία των γεγονότων αυτών έχουν γίνει πολλές συζητήσεις και αναλύσεις, σε πολιτικό, δημοσιογραφικό και ακαδημαϊκό επίπεδο. Πρόκειται για ένα ζήτημα που βρίσκεται στο επίκεντρο των σπουδών για τη Νεολαία σήμερα, αφού τέτοιου είδους φαινόμενα –αν και συνήθως με λιγότερο βίαιες καταλήξεις– παρουσιάζουν ιδιαίτερη πύκνωση τελευταία –και μάλιστα σε διεθνές επίπεδο– με χαρακτηριστικά παραδείγματα, το κίνημα Occupy Wall Street, τους αγανακτισμένους (indignados) στην Ισπανία και αλλού, τις επαναστατικές διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες της λεγόμενης «Αραβικής Άνοιξης» στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική, τις νέες ταραχές στην Ελλάδα της κρίσης (το 2011 και το 2012), τις πιο πρόσφατες κινητοποιήσεις των φοιτητών για θέματα εκπαίδευσης στη Βρετανία, στη Χιλή και τις Ηνωμένες Πολιτείες, κλπ.

Τις περισσότερες φορές, η μελέτη της ριζοσπαστικοποιημένης συμπεριφοράς των νέων φαίνεται να ακολουθεί δύο συγκεκριμένες, αλλά αντιθετικές, προσεγγίσεις:

Στην πρώτη προσέγγιση, παρατηρείται μία τάση δαιμονοποίησης της Νεολαίας, με αποσιώπηση ή και ρητή αμφισβήτηση των βαθύτερων λόγων που προκαλούν την κοινωνική έκρηξη των νέων. Στην περίπτωση αυτή, ο νέος γίνεται αντιληπτός ως «θύτης» με βίαιη, (δι)εκδικητική, επικριτική, «προβληματική» συμπεριφορά. Μάλιστα, αρκετά συχνά, παρατηρούνται και φαινόμενα «ηθικού πανικού» (moral panic) απέναντι στη νεολαία καθώς και στερεότυπα «λαϊκού διαβόλου».¹

Σε μια τέτοια λογική εντάσσονται οι δηλώσεις της υπουργού Εσωτερικών της Βρετανίας Theresa May, η οποία τον Αύγουστο του 2011 χαρακτήρισε τις ενέργειες των εξεγερθέντων νέων του Λονδίνου ως «καθαρά εγκληματικές» (pure criminality) και ως σύμπτωμα της γενικότερης «κοινωνικής δυσανεξίας» (social malaise) που εκδηλώνεται με την αργία, τον αναλφαριθμητισμό και τη χρήση ναρκωτικών, ενώ ο πρωθυπουργός David Cameron αναφερόμενος στους νέους που συμμετείχαν στις εξεγέρσεις αυτές, δήλωσε: «Έλλειψη υπευθυνότητας. Εγωισμός. Το να συμπεριφέρεσαι σαν να μην έχουν συνέπειες οι επιλογές σου. Παιδιά χωρίς πατεράδες. Σχολεία χωρίς πειθαρχία. Επιβράβευση χωρίς προσπάθεια. Έγκλημα χωρίς τιμωρία. Δικαιώματα χωρίς υποχρεώσεις. Κοινότητες χωρίς έλεγχο. Ορισμένες από τις χειρότερες εκφάνσεις της ανθρωπίνης φύσης γίνονται ανεκτές –μερικές φορές δε, ενθαρρύνονται– από ένα κράτος το οποίο έχει στην κυριολεξία διαφθαρεί».²

Στην δεύτερη προσέγγιση, η εξέγερση αναγνωρίζεται ως πυροδοτημένη από το αίσθημα αδικίας και απόγνωσης των νέων, με παράλληλη ανάδειξη των αιτίων και των συνεπειών της αποτυχημένης κοινωνικής ένταξής τους. Στην περίπτωση αυτή, ωστόσο, μερικές φορές παρατηρείται μια τάση θυματοποίησης του νέου ή εξιδανίκευσής του (ο

νέος, ως η a priori «ελπίδα της κοινωνίας» και ως αποκλειστικός παράγοντας κοινωνικής προόδου και αναγέννησης).

Οι δηλώσεις του έλληνα πρωθυπουργού Κώστα Καραμανλή, τον Δεκέμβριο του 2008 (λίγες μέρες μετά τις ταραχές), εντάσσονται σ' αυτή τη γραμμή (αν και δεν συνοδεύθηκαν από αντίστοιχες πρακτικές πρωτοβουλίες): «Δεν μπορεί τίποτε απ' όλα αυτά να συνδέεται με τους αγώνες και τις αγωνίες της νέας γενιάς. Καταλαβαίνω πολύ καλά τους νέους. Ξέρω την πίεση που υφίστανται στην προετοιμασία για τις εξετάσεις. Ξέρω την αγωνία τους να βρουν δουλειά. Καταλαβαίνω –όλοι καταλαβαίνουμε– το ψυχολογικό κόστος που συνεπάγεται η παράταση της εξάρτησής τους από την οικογένεια. Γι' αυτό δεν θα πάψω ποτέ να επιμένω στις πολιτικές για την ποιοτική βελτίωση της εκπαίδευσης και τη σύνδεσή της με την αγορά εργασίας. Δεν θα πάψω ποτέ να επιμένω σε πολιτικές που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας. Γι' αυτό, θέλουμε να ανοίξουμε πιο άμεσους διαύλους επικοινωνίας. Διαύλους διαλόγου για όλα τα θέματα που απασχολούν τους νέους και πρωτίστως την Παιδεία».³

Πάντως στην περιγραφή και ανάλυση των συγκεκριμένων εξεγέρσεων, τόσο στη Βρετανία όσο και στην Ελλάδα, καταγράφηκαν και οι δύο προσεγγίσεις. Ανάλογα με τα διαφορετικά υποκείμενα εκφοράς, ο εκφερόμενος λόγος για τις εξεγέρσεις και τους νέους ήταν άλλοτε καταγγελτικός και απονομιμοποιητικός και άλλοτε δικαιολογητικός και υποστηρικτικός.

Στο πλαίσιο αυτού του άρθρου, θα προσπαθήσω να δώσω τη δική μου ερμηνεία για τις εξεγέρσεις αυτές και, γενικότερα, για την ριζοσπαστικοποιημένη συμπεριφορά της ευρωπαϊκής Νεολαίας τα τελευταία χρόνια δίνοντας έμφαση στις αιτίες που την πυροδότησαν. Οι αιτίες αυτές, όπως θα δείξω παρακάτω, όχι μόνον δεν έχουν εξαλειφθεί αλλά έχουν ενταθεί, γεγονός το οποίο προδιαγράφει μεγαλύτερη ριζοσπαστικοποίηση των νέων στο μέλλον με ενδεχόμενο πολλαπλασιασμό των αντίστοιχων πρακτικών (διαμαρτυριών, διαδηλώσεων, βίαιων επεισοδίων, ανομικών συμπεριφορών) αλλά και των ακραίων πολιτικών επιλογών. Ποιες είναι, όμως, αυτές οι αιτίες;

Η πρώτη, συνδέεται με την αλλαγή στάσης της κοινωνίας απέναντι στη Νεολαία, την εφαρμογή νεοφιλελεύθερων πολιτικών και τις συνέπειες της πρόσφατης παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης.

Πιο συγκεκριμένα, η μεταπολεμική περίοδος –από το 1945 έως περίπου τα τέλη της δεκαετίας του '70 –χαρακτηρίστηκε γενικά από μια θετική αντίληψη της κοινωνίας απέναντι στους νέους, γεγονός το οποίο αντικατοπτρίστηκε σε συγκεκριμένες πολιτικές που εφαρμόστηκαν προς όφελος των νέων. Ανάμεσα σ' αυτές τις πολιτικές μπορούμε να ξεχωρίσουμε την επέκταση των παροχών κοινωνικής προστασίας, την οικονομική στήριξη της νεολαίας μέσα από

ένα πλέγμα οικογενειακών παροχών και άλλων επιδομάτων, την ανάπτυξη προγραμμάτων για τους νέους στο πλαίσιο του σωφρονιστικού συστήματος και την αναθεώρηση των κριτηρίων για τον ορισμό της νεανικής παραβατικότητας, την αύξηση των ορίων της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, τη μαζική συμμετοχή στο εκπαιδευτικό σύστημα και το «άνοιγμα» της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ακόμη περισσότερους νέους, την εφαρμογή πολιτικών για την εξασφάλιση εργασίας για όλους τους νέους αλλά και την αύξηση του επιπέδου των μισθών τους, την ανάπτυξη θεσμών για τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου, την επέκταση των δικαιωμάτων τους (πολιτικών, κοινωνικών, νομικών), κλπ.

Ωστόσο, από τις αρχές της δεκαετίας του '80, λόγω της επικράτησης της νεο-φιλελεύθερης ατζέντας αλλά και της διάχυτης απογοήτευσης για την επίτευξη ενός καλύτερου μέλλοντος, άρχισε να επικρατεί μια πιο αρνητική διάθεση για τη νεολαία, η οποία κυριαρχεί μέχρι και σήμερα: πρόκειται για μια αντίληψη η οποία υπερτονίζει τη διάσταση της νεολαίας ως κοινωνικού προβλήματος και απειλής για τη σταθερότητα του κοινωνικού συστήματος.

Αυτή η αρνητική στάση απέναντι στη νεότητα είχε σοβαρές συνέπειες στο επίπεδο της πολιτικής και ειδικότερα οδήγησε σε: σημαντικές περικοπές των δημοσίων δαπανών για την κοινωνική προστασία (την οικογένεια, την εκπαίδευση, τη στήριξη των νέων ανέργων, κλπ.), κατάργηση σειράς επιδομάτων και άλλων βοηθημάτων (για την οικογένεια, το παιδί και τους νέους), απόσυρση των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας και αντικατάστασή τους από προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (τα οποία προβάλλονται ως τα πλέον αποτελεσματικά μέσα για την επίτευξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης των νέων), σκλήρυνση της στάσης του σωφρονιστικού συστήματος απέναντι στους νέους παραβάτες και αυστηροποίηση των ποινών (ειδικά στη Βρετανία), δαιμονοποίηση του ελεύθερου χρόνου και των υπο-κουλτούρων των νέων, αντικατάσταση του στόχου της πλήρους απασχόλησης των νέων με τον στόχο της «απασχολησιμότητας» και της ιδέας της κοινωνικής δικαιοσύνης/ισότητας με την ιδέα «ευκαιρίες για όλους», κλπ.

Αδιαμφισβήτητα, αυτές οι αλλαγές στην πολιτική επηρέασαν δυσμενώς τις συνθήκες ζωής των νέων ανθρώπων στις δεκαετίες του '90 και του 2000, κατάσταση η οποία επιδεινώθηκε ακόμη περισσότερο με την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση. Έτσι, σήμερα, μια ολόκληρη γενιά – χαμένη, άραγε γενιά; – αγωνίζεται σκληρά για να μπορέσει να ενταχθεί στην εργασιακή διαδικασία, με όρους πολύ χειρότερους από αυτούς που αντιμετώπισαν οι παλαιότερες γενιές: επισφαλής εργασία, ελαστικά ωράρια, χαμηλότερες αμοιβές, απουσία προνοιακής στήριξης, επιμήκυνση των όρων συνταξιοδότησης, διάχυτη αβεβαιότητα λόγω της εκρηκτικής ανεργίας, κ.ά.

Οι αριθμοί είναι πράγματι απογοητευτικοί: η ανεργία των νέων στη Βρετανία, στις ηλικίες από 16 έως 24 ετών,

αυξήθηκε τα τελευταία τρία χρόνια από το 14% στο 22.2%, ποσοστό το οποίο μεταφράζεται σε πάνω από 1.000.000 νέους άνεργους.⁴ Εντυπωσιάζει δε το γεγονός ότι στις περιοχές του Hackney και του Haringey του Λονδίνου (που περικλείουν το Tottenham, από το οποίο ξεκίνησαν οι εξεγέρσεις του περασμένου Αυγούστου), για κάθε 25 άνεργους που αιτούνται εργασία αναλογεί μόνο μία θέση,⁵ ενώ στις ίδιες περιοχές σημειώνονται και από τα πιο υψηλά επίπεδα παιδικής φτώχειας στη χώρα.⁶ Και αντί οι υποβαθμισμένες αυτές περιοχές να στηριχθούν με την υιοθέτηση στοχευμένων κοινωνικών πολιτικών, η Κυβέρνηση Συνεργασίας προχώρησε σε νέες περικοπές στις δημόσιες δαπάνες για την τοπική αυτοδιοίκηση, ενώ περιόρισε σημαντικά και τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών που απευθύνονται στους νέους (youth work services). Αντιστοίχως, στην Ελλάδα η ανεργία των νέων, στις ηλικίες από 16 έως 24 ετών, αυξήθηκε με ιλιγγιώδεις ρυθμούς μετά το 2008. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 38.5% τον Ιούλιο του 2011, σήμερα το ποσοστό ανεργίας αυτής της ηλικιακής ομάδας έχει φτάσει περίπου στο 50% (πρακτικά αυτό σημαίνει ότι ένας στους δύο νέους αυτής της ηλικίας είναι σήμερα άνεργος).⁷

Προφανώς, η νεανική ανεργία δεν μπορεί να επιλυθεί ούτε μόνο με περισσότερα προγράμματα μαθητείας (Βρετανία), μέσω των οποίων υποτίθεται ότι ο νέος αποκτά χρήσιμες δεξιότητες, ούτε με μείωση του μισθού των νεοεισερχόμενων νέων στην αγορά εργασίας (Ελλάδα) προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους σ' αυτήν, ούτε με περισσότερες ανταλλαγές νέων στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus for All (το οποίο, παρεμπιπτόντως, βάζει ταφόπλακα στο προηγούμενο πρόγραμμα Youth in Action που ήταν αποκλειστικά αφιερωμένο στη Νεολαία).

Επίσης, είναι πολύ ενδιαφέρον ότι σήμερα το πρόβλημα της ανεργίας των νέων αντί να ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα της γενικότερης πτώσης της ζήτησης εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, του βίαιου καταμερισμού της εργασίας και των αποτυχημένων νεοφιλελεύθερων πολιτικών, συχνά εξηγείται ως «συνέπεια της έλλειψης προσόντων από την πλευρά του ατόμου». Φταίει δηλαδή ο νέος που δεν βρίσκει δουλειά, είτε διότι δεν φρόντισε να εκμεταλλευθεί τις κατάλληλες ευκαιρίες, είτε επειδή έκανε λανθασμένες επιλογές, είτε γιατί δεν προσπάθησε αρκετά.

Φαίνεται ότι έχουμε πλέον εισέλθει σε μια εποχή «ιδιωτικοποίησης» των νεανικών προβλημάτων, όπου οι νέοι καλούνται να διαχειριστούν σε ατομική βάση μια σειρά από αναδυόμενα ρίσκα και κρίσεις δεδομένου ότι οι δεσμοί τους με την οικογένεια, την εργασία και το κράτος πρόνοιας έχουν πια χαλαρώσει σημαντικά. Μπορούν να τα καταφέρουν; Όχι όλοι. Και οπωσδήποτε όχι οι νέοι εκείνοι που έχουν περιορισμένη ή και καθόλου πρόσβαση στις «ευκαιρίες» που (δήθεν) προσφέρει το σύστημα. Γιατί, σί-

γουρα, δεν φταίει ο νέος Άγγλος από το Tottenham ή από άλλες υποβαθμισμένες περιοχές της Βρετανίας που δεν μπορεί να πληρώσει τα τρεις φορές ακριβότερα δίδακτρα στα βρετανικά πανεπιστήμια προκειμένου να σπουδάσει και να αποκτήσει τα απαραίτητα προσόντα για να γίνει πιο «ανταγωνιστικός». Ούτε, βεβαίως, ο Έλληνας μαθητής που εγκαταλείπει το σχολείο πρόωρα προτού καν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση (σύμφωνα με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, η μαθητική διαρροή σε ορισμένες λαϊκές γειτονιές των αστικών κέντρων και στην ύπαιθρο, κυμαίνεται από 20 έως 60%)⁸, γιατί δεν μπορεί να τον συντηρήσει η οικογένειά του, αφού όπως έδειξε πρόσφατη έρευνα της Unicef το ποσοστό των Ελληνικών νοικοκυριών με παιδιά ηλικίας 12-17 ετών που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας φτάνει στο 34.7%.⁹

Η δεύτερη αιτία των νεανικών εξεγέρσεων σχετίζεται με την αδυναμία ορισμένων μερίδων της νεολαίας να συμμετάσχουν στην μετανεωτερική κοινωνία της κατανάλωσης Όπως είναι γνωστό, μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είχε επικρατήσει στον δυτικό κόσμο το λεγόμενο «πρώτο πνεύμα του καπιταλισμού», στο οποίο κυριαρχούσε «μια ασκητική αίσθηση της εργασίας, η θυσία της απόλαυσης και της πολυτέλειας στο όνομα του καθήκοντος, της συσσώρευσης και της αποταμίευσης».¹⁰ Ωστόσο, από τη δεκαετία του '50 και μέχρι την πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση, αυτό το πνεύμα της «κοινωνίας της απαγόρευσης» υποχώρησε και στη θέση του ήρθε ένα «δεύτερο πνεύμα του καπιταλισμού», προβάλλοντας ένα νέο ήθος εκείνο της επιβεβλημένης απόλαυσης: όπου η όλο και μεγαλύτερη απόλαυση αναδεικνύεται ως ύψιστο κοινωνικό καθήκον, «εξ ου και η κυριαρχία του καταναλωτικού ηδονισμού, της ατέρμονης αναζήτησης της ατομικής απόλαυσης με οποιοδήποτε κόστος (κοινωνικό, οικολογικό κ.λπ.)».¹¹

Στο πλαίσιο αυτό, η κατανάλωση λειτουργούσε σ' έναν βαθμό ως «ομοίωμα» της ίδιας της κοινωνικής ζωής, εφόσον οι άνθρωποι όλο και περισσότερο «κατανοούν τη ζωή τους και σχετίζονται με τους άλλους ως καταναλωτές και μηχανές επιθυμίας».¹² Με τον τρόπο αυτό, όπως μας λέει ο Κώστας Δουζίνας, «η ολοκλήρωση οικονομίας - κοινωνίας - πολιτικής είναι άμεση, έντονη και οργανώνεται μέσω του ελέγχου της υποκειμενικότητας της επιθυμίας».¹³

Η διαφήμιση προωθεί την ιδέα ενός φανταστικού –καλύτερου– κόσμου ενώ η κατανάλωση δημιουργεί την αίσθηση ενός είδους «κοινωνικής συμμετοχής» (προσεγγίζουμε αυτόν τον «καλύτερο κόσμο» στον βαθμό που μπορούμε να καταναλώνουμε). Όπως σημειώνει πολύ χαρακτηριστικά ο Zygmunt Bauman, «όλοι μας παρασυρθήκαμε και εξαναγκαστήκαμε να δούμε την κατανάλωση ως ένα μέσον για μια καλή ζωή και ως τη μαγική λύση για τα προβλήματά μας. Όμως, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού εμποδίστηκε από τη χρησιμοποίηση αυτής της συνταγής».¹⁴

Γι' αυτό και για τον Bauman, οι νεανικές εξεγέρσεις σαν αυτή του Λονδίνου μπορούν να κατανοηθούν ως πράξεις «απογοητευμένων καταναλωτών», ως ενέργειες δηλαδή ανθρώπων «που όταν καίνε και λεηλατούν καταστήματα δεν προσπαθούν να αλλάξουν την κοινωνία αλλά που «καταβάλλουν μια (λανθασμένη και καταδικασμένη) προσπάθεια να ενταχθούν –έστω και για μια φευγαλέα στιγμή– στις τάξεις των καταναλωτών από τις οποίες έχουν εξαιρεθεί».¹⁵

Συνεπώς, πίσω από τη πρόσφατη νεανική ριζοσπαστικοποίηση μπορεί να κρύβονται αποκλεισμένοι νέοι καταναλωτές, προσβεβλημένοι και ταπεινωμένοι από την επίδειξη των πλουσίων, στους οποίους έχει απαγορευθεί –εξαιτίας του κοινωνικού αποκλεισμού που πολύπλευρα βιώνουν– η πρόσβαση στην κατανάλωση. Γι' αυτό δεν πρέπει να μας εκπλήσσει όταν οι νέοι αυτοί άνθρωποι κλέβουν μοντέρνα αθλητικά παπούτσια και κινητά τηλέφωνα τελευταίας τεχνολογίας, διότι αυτά ακριβώς τα αγαθά αποτελούν σύμβολα της σύγχρονης νεανικής υποκοουλτούρας από την απόκτηση των οποίων έχουν αποκλειστεί, επειδή δεν διαθέτουν τα απαραίτητα οικονομικά μέσα.

Τέλος, η τρίτη αιτία των νεανικών εξεγέρσεων συνδέεται, αφενός, με τη δυσκολία προώθησης των αιτημάτων των νέων προς τα διάφορα κέντρα αποφάσεων και, αφετέρου, με την ύπαρξη μιας Κοινωνίας Πολιτών που δεν μπορεί (ή δεν επιθυμεί) να στηρίξει τη Νεολαία.

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, με τη μετάβαση σε μια φάση λίγο-πολύ μετα-δημοκρατική, η πολιτική της διαμαρτυρίας (protest politics) μέσω της συμμετοχής σε κινηματικές δράσεις αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη δυναμική ανάμεσα στους νέους σε βάρος των παραδοσιακών μορφών πολιτικής συμμετοχής (όπως είναι, η συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα, σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, κλπ.). Διότι οι νέοι είτε δεν εμπιστεύονται τους πολιτικούς (επειδή τους θεωρούν ανεπαρκείς, διεφθαρμένους, εκπροσώπους των συμφερόντων των ελίτ, κ.ά.), είτε διότι πιστεύουν ότι δεν μπορούν να επηρεάσουν τις πολιτικές αποφάσεις που τους αφορούν, καθώς αυτές λαμβάνονται πλέον σε κάποια απομακρυσμένα υπερεθνικά κέντρα (πχ. στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

Όπως αναφέρει ο Νίκος Μουζέλης, σε κοινωνίες με μακρά δημοκρατική παράδοση όπου οι θεσμοί λειτουργούν ικανοποιητικά, μέρος των αιτημάτων των κοινωνικών ομάδων – και των νέων – μπορούν να διοχετεύονται στα κατάλληλα κέντρα αποφάσεων μέσω των μηχανισμών που διαθέτει η Κοινωνία Πολιτών, η οποία λειτουργεί ως ενδιάμεσος κρίκος ανάμεσα στο κράτος και στους πολίτες, δηλαδή ως εναλλακτικός μηχανισμός σύνδεσης του κοινωνικού με το πολιτικό.¹⁶ Σε κοινωνίες, όμως, σαν την Ελληνική όπου η Κοινωνία Πολιτών είναι ακόμη πολύ αδύναμη – γεγονός το οποίο οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην κομματοκρατία και στο πελατειακό σύστημα, την οικογε-

νειοκρατία (familialism) και στην έλλειψη ισχυρών κοινωνικών δεσμών –η δυνατότητα αυτή είναι πολύ περιορισμένη.

Σε ότι αφορά τη Βρετανία, μολονότι η Κοινωνία Πολιτών είναι πιο ισχυρή –αφού υπάρχει πληθώρα ανεξάρτητων φορέων και δυναμικών μη κυβερνητικών οργανώσεων–, τα αποτελέσματα ως προς την ανάδειξη και ικανοποίηση των αιτημάτων της νεολαίας είναι φτωχά, εξαιτίας της επικράτησης στη Βρετανική κοινωνία μιας ιδιαίτερα αρνητικής και επιθετικής κουλτούρας (η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ακόμη και με όρους προκατάληψης) απέναντι στους νέους. Μιας κουλτούρας που γεννήθηκε τη δεκαετία του '80 κατά την περίοδο της διακυβέρνησης Thatcher, αναπτύχθηκε τα χρόνια της Μπλαιρικής διακυβέρνησης (να θυμηθούμε την ξεχωριστή θέση που κατείχε στην πολιτική ατζέντα του Tony Blair το θέμα της καταπολέμησης της νεανικής εγκληματικότητας) και ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο σήμερα από την Κυβέρνηση Συνεργασίας.

Είναι προφανές ότι, όταν τα αιτήματα των νέων δεν προωθούνται στα κέντρα των αποφάσεων ή όταν αγνοούνται επιδεικτικά, η πολιτική της διαμαρτυρίας, είτε μέσω μιας ριζοσπαστικοποιημένης συμπεριφοράς, είτε μέσω της υποστήριξης ακραίων πολιτικών σχημάτων (ακροδεξιών, αναρχικών, αντι-συστημικών, κτλ.), αποτελεί τον μοναδικό τρόπο μέσω του οποίου οι νέοι αποκτούν φωνή και προκαλούν την προσοχή όσων τους αγνοούν – ακόμα και όταν δυστυχώς εκφυλίζεται σε βίαια και μηδενιστικά acting-out.

Εν κατακλείδι: Η ριζοσπαστικοποίηση των νέων τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη οφείλεται κυρίως στην εφαρμογή των νεοφιλελεύθερων πολιτικών από τη δεκαετία του '80 μέχρι και σήμερα, οι οποίες προκάλεσαν τεράστιες κοινωνικές ανισότητες, περιθωριοποιώντας μεγάλα τμήματα του πληθυσμού και ειδικά των νέων. Οφείλεται, επίσης, στην αδυναμία των νέων να συμμετάσχουν στην κυρίαρχη καταναλωτική κοινωνία, αλλά και στην αποτυχία της Κοινωνίας Πολιτών να επεξεργαστεί τα αιτήματα της νεολαίας και να τα προωθήσει στα κέντρα των αποφάσεων. Το δόγμα λιτότητας που κυριαρχεί αυτή την περίοδο στην Ευρώπη, θα μεγεθύνει την ύφεση και την ανεργία φέρνοντας ακόμη περισσότερους νέους αντιμέτωπους με το φάσμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι διαμαρτυρίες, οι διαδηλώσεις, οι εξεγέρσεις και γενικότερα οι βίαιες συμπεριφορές και τα «έκτακτα συμβάντα» μεταξύ των νέων θα εντείνονται συνεχώς – γεγονός το οποίο υποβοηθείται από τη σύγχρονη τεχνολογία που δίνει τη δυνατότητα για ταχύτατη μεταφορά της πληροφορίας σε πραγματικό χρόνο και για ενίσχυση του φαινομένου του μιμητισμού – όσο δεν αντιμετωπίζονται τα πραγματικά κοινωνικά προβλήματα και οι αιτίες που τα προκαλούν. Διότι, όπως πολύ σωστά υπογραμμίζει ο Νίκος Αλιβιζάτος, «[κ]άτω από αυτές τις συνθήκες, η οικονομική κρίση είναι πολύ πιθανό να εξελιχθεί σε πολιτική και αυτή σε κρίση θεσμών. Η βία θα κερδίσει σημαντικό έδαφος και μπορεί, αν δεν υπάρ-

ξουν αντίδοτα, να καταστεί ενδημική. Διότι, πέρα από τους εκ πεποιθήσεως θιασώτες της, όλο και πλατύτερα στρώματα θα καταφεύγουν σ' αυτήν ή θα την ανέχονται, καθώς θα είναι απογοητευμένα από τη ζωή και θα αρνούνται να παραδοθούν στη φτώχεια και την ανέχεια “αμαχητί”». ¹⁷

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Ν. Δεμερτζής / Γ. Σταυρακάκης / Μ. Ντάβου / Α. Αρμενάκης / Ν. Χρηστάκης / Ν. Γεωργαράκης / Ν. Μπουμπάρης, *Νεολαία: ο αστάθμητος παράγοντας*, Πολύτροπον, Αθήνα 2008, σ. 41.
- 2 Η. Pitts, «Riotous Assemblies», *Youth & Policy* 107 (Νοέμ. 2011), σ. 82.
- 3 Ομιλία του Κώστα Καραμανλή στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Νέας Δημοκρατίας, 16 Δεκ. 2008. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τις πρώτες μέρες μετά τις ταραχές, ο λόγος για τους εξεγερθέντες υπήρξε περισσότερο καταγγελτικός, τόσο από την κυβέρνηση όσο και από την αξιωματική αντιπολίτευση και τον Τύπο.
- 4 Η. Stewart, «UK unemployment stuck at 17-year high as economy flatlines», *The Guardian*, 15 Φεβρ. 2012, <http://www.guardian.co.uk/business/2012/feb/15/uk-unemployment-high-economy-flatlines>.
- 5 Ν. Thornburgh, «London's Long Burn», *Time*, 22 Αυγ. 2011, σ. 19.
- 6 Ν. Power, «There is a Context to London's Riots that Can't be Ignored», *The Guardian*, 8 Αυγ. 2011, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2011/aug/08/context-london-riots>. Επίσης, είναι χαρακτηριστικό ότι το 2010, στις φτωχότερες περιοχές του Λονδίνου, ένας στους πέντε λευκούς και ένας στους δύο έγχρωμους, στις ηλικίες 16 έως 24 ετών, ήταν άνεργος· βλ. σχετικά Pitts, «Riotous Assemblies», *ό.π.*, σ. 88.
- 7 «Greek Unemployment Passes 20 Percent, 48 for Youth», 9 Φεβρ. 2012, http://www.ekathimerini.com/4dcgi/_w_articles_wsate2_1_09/02/2012_426909.
- 8 Χ. Κάτσικας, «Η φτώχεια έδιωξε 15.000 παιδιά από το σχολείο», *Τα Νέα*, 31 Οκτ. 2008, <http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=1406690>.
- 9 Έκθεση της UNICEF, «Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα σήμερα», 3 Απρ. 2012, <http://www.unicef.gr/news/2012/dt1012.php>.
- 10 Γ. Σταυρακάκης, «Απαγόρευση και επιβεβλημένη απόλαυση: ηθικές συμβιώσεις;», *Σύναξη* 116, σ. 27-41.
- 11 *Αυτ.*
- 12 Κ. Δουζίνας, «Το πλήθος στην πλατεία και στο κέντρο των πολιτικών εξελίξεων», στο Χ. Γιοβανόπουλος / Δ. Μητρόπουλος (επιμ.), *Δημοκρατία Under Construction*, Α/συνέχεια, Αθήνα 2011, σ. 138.
- 13 *Αυτ.*
- 14 Ζ. Bauman, «The London Riots – On Consumerism Coming Home to Roost», 9 Αυγ. 2011, <http://www.social-europe.eu/2011/08/the-london-riots-on-consumerism-coming-home-to-roost/>.
- 15 *Αυτ.*
- 16 Ν. Mouzelis, «On the December Events», στο S. Economides / V. Monastiriotis (επιμ.), *The Return of Street Politics? Essays on the December Riots in Greece*, Hellenic Observatory, Λονδίνο 2009, σ. 43.
- 17 Ν. Αλιβιζάτος, «Η πρόκληση της βίας: μια ήττα των μεταρρυθμιστών», *Νέα Εστία* 165/1819 (Φεβρ. 2009), σ. 198.

κροχώρι / Μπακίρκιοϊ¹⁰ (Bakırköy, Limon iskelesi, no. 8). Όπως διαπιστώνεται και από τον κατάλογο της Ένωσης Τούρκων Ανώτερων Αρχιτεκτόνων, διαμένει μέχρι το 1940 σε αυτό το πολυπληθές από την άποψη των Ρωμιών κατοίκων του προάστειο,¹¹ μέχρι να νυμφευθεί το 1943 τη Σοφία Παπαδοπούλου, κόρη του Γεωργίου Παπαδόπουλου, δημοδιδάσκαλου στην Αστική Σχολή της Αγίας Τριάδας του Τακσίμ, και της Χρυσής, και να μετακομίσει στο Τσεγκέλκιοϊ. Αυτός και ο μικρότερός του αδελφός Μιχαήλ (1913-1963), πολιτικός μηχανικός, απόφοιτος της Ροβερτείου Ακαδημίας της Κωνσταντινούπολης (1938), είναι τα άρρενα τέκνα του εμπόρου νημάτων Ιωάννη Συμεωνίδη, από το Ιντζέσου της Καππαδοκίας, και της Ουρανίας Μαγίδου.¹² Ο αδελφός της Ουρανίας ήταν ο γνωστός δικηγόρος και Άρχων Δικαιοφύλαξ του Οικουμενικού Πατριαρχείου Μιλτιάδης Μαγίδης, που παράλληλα αναφέρεται και ως ευεργέτης της Κοινότητας Τσεγκέλκιοϊ. Το παραθαλάσσιο θέρετρο, που αναφέρεται ως «γιαλί», του πεθερού του κατασκευάζει ο Σίμος, κατά τον Ι. Κωνσταντινίδη, συγγραφέα της ιστορίας του ομώνυμου προαστείου.¹³ Πιθανότατα να ανακαινίζει ή να ανακατασκευάζει διότι χρονολογικά το γιαλί πρέπει να προϋπήρχε της εγκατάστασής του στο χωριό του Βοσπόρου, όπως τεκνέρεται και από την λεζάντα της φωτογραφίας: «Το παλαιό “καρακόλι” το γιαλί του Μαΐδη [η ορθογραφία του επιθέτου απαντάται σε δύο μορφές]... όπως ήταν το 1930. (Φωτογραφία του Δημ. Παλαβίδη)».¹⁴ Η οικογένεια πάντως του αρχιτέ-

κτονα Συμεωνίδη με τα τρία τους παιδιά, την Ουρανία (Νίτσα Ξανθοπούλου), τη Σοφία και τον Γιάννη κατοικούν μέχρι το 1964-1965 στην οδό Τανρί Βερντί, αρ. 5, στο αρχοντικό του πεθερού του. Είναι δραστήριος στα κοινοτικά πράγματα όπως ο αδελφός του και καταγράφεται ως εφοροεπίτροπος της Κοινότητας, την περίοδο 1950-1952.¹⁵

Η επαγγελματική του δραστηριότητα δεν περιλαμβάνει μόνο ιδιωτικά έργα, για τα οποία δεν έχουμε έναν πλήρη κατάλογο. Μεταξύ αυτών πρέπει να είναι και το εργοστάσιο σοκολατοποιίας «Μαμπέλ» των Χαράλαμπου Αναστασιάδη και Μιχάλη Παγιώτη, κατοίκων του Τσεγκέλκιοϊ στο Φερίκιοϊ. Αντιθέτως, έχουμε τρεις διαφορετικές μορφές (δύο στα ελληνικά και μία στα τουρκικά) καταλόγων με την υπηρεσία του σε διάφορα κρατικά ιδρύματα στην Τουρκία, καθώς και το έργο του στην Επιτροπή Αναικρινίσεως των ναών της Πόλης, με σαφέστατες ημερομηνίες αρχής και πέρατος εργασιών, καθώς και τον συνολικό χρόνο εργασίας. Ο πρώτος από αυτούς, στα ελληνικά, που δεν έχει ημερομηνία σύνταξης, απαρτίζεται από δύο σελίδες και αποτελείται από 12 παραγράφους· ο δεύτερος ελληνικός κατάλογος είναι σε μια σελίδα, αποτελείται από 6 παραγράφους και φέρει την υπογραφή της κόρης του Σοφίας, ως δηλούσα τα αναγραφόμενα έργα με ημερομηνία 9.5.1980 και σφραγίδα αστυνομικού τμήματος για το γνήσιο της υπογραφής της.

Παραθέτω τα έργα από τον αναλυτικότερο, αλλά δίχως ημερομηνία σύνταξης, «Κατάλογο των επισήμων προερ-

Εικ.-4-5. Δύο φωτογραφίες σε τεχνικά γραφεία με τον Σ. Συμεωνίδη: δεξιά, στα νιάτα του, ίσως στο Τεχνικό Τμήμα του Οργανισμού Γεωργικών Προϊόντων του Υπουργείου Εμπορίου (1940-1941) και αριστερά σε μεγαλύτερη ηλικία με συνάδελφό του.

γασιών», όπως τον ονομάζει, πιθανώς για να υποβληθεί σε κάποια δημόσια υπηρεσία στην Ελλάδα (π.χ. στο ΙΚΑ) ή για να χρησιμεύσει για την εγγραφή στο ΤΕΕ. Μεταξύ των εγγράφων υπάρχει το Δελτίο Μέλους του ΤΕΕ (αρ. μητρώου 31.590), με ημερομηνία 30.9.1980 και έτος κτήσεως διπλώματος 1934 & 1979. Φαίνεται ότι σκεπτόταν πλέον την αποχώρηση από τα πατρία εδάφη. Εφόσον ο δεύτερος κατάλογος απέχει χρονικά 4 μήνες από το Δελτίο Μέλους του ΤΕΕ, μάλλον για αυτόν τον σκοπό πρέπει να είχε συνταχθεί.

«Τα επίσημα ιδρύματα στα οποία εργάσθην μέχρι της σήμερον» έχει ως τίτλο ο τουρκικός κατάλογος που ξεκινά με πρώτη εργασία «Το Οικοδομικό Τμήμα του Στρατηγείου της Ιστανμπούλ», όπου εργάσθηκε το χρονικό διάστημα: 1.1.1936- 31.10. 1936 (10 μήνες) [η υπηρεσία αυτή δεν εμφανίζεται αναλυτικά στους υπόλοιπους καταλόγους], ενώ στους ελληνικούς καταλόγους εμφανίζεται:

Ως πρώτο (1ο), το Υπουργείο Παιδείας, Τεχνικό Γραφείο Ακαδημίας Καλών Τεχνών, όπου εργάσθηκε το χρονικό διάστημα: 1.3.1938-15.3.1939 (1 έτος και 15 μέρες), σε πιστοποιητικό της ίδιας υπηρεσίας, με αρ. 970 της 14.4.1939 και υπογραφή του Διευθυντή της Ακαδημίας, διαβάζουμε ότι εργάσθηκε για την κατάρτιση των σχεδίων «του εν Αγκύρα Λυκείου Ατατούρκ, του παραρτήματος-προσθήκης της Τεχνικής Σχολής Θηλέων, των Λυκείων Χαμάμ-ονού [Hamamönu] και Κουρτουλούς, του εν Τραπεζούντι Γυμνασίου Αρρένων και του εν Ιστανμπούλ Ινστιτούτου Χημείας, με μηνιαίον μισθόν 150 Λ.Τ. Ούτος έπαυσεν εργαζόμενος εις το ως άνω γραφείον κατόπιν της γενικευμένης εκκαθαρίσεως του Τεχνικού Γραφείου, βάσει της υπ. Αριθμόν 10/151 και από 11.3.1939 διαταγής του Υπουργείου Παιδείας».

Ως δεύτερο (2ο), το Υπουργείο Εμπορίου, Τεχνικό Τμήμα Γενικής Διεύθυνσης του Οργανισμού Γεωργικών Προϊόντων, όπου εργάσθηκε το χρονικό διάστημα: 13.3.1940-6.9.1941 (1 έτος, 5 μήνες και 15 μέρες), «προσελήφθη με μηνιαίον μισθόν 250 Λ.Τ. και λόγω περιορι-

σμού του αριθμού στελεχών μας ηναγκάσθη ν' αποχωρήση» (πιστοποιητικόν της 2.9.1941 του ιδίου Οργανισμού).

Ως τρίτο (3ο), το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, στα Λιμενικά έργα Αλεξανδρέττας, Υπηρεσία Τεχνικού Ελέγχου, όπου εργάσθηκε το χρονικό διάστημα: 3.3.1943-11.4.1945 (2 έτη και 39 μέρες) υπό την αγγλική εταιρεία Braithwaite. Στο πιστοποιητικό που υπογράφεται από τον Σερέφ Καράμουςαλ, πολιτικό μηχανικό και Διευθυντή της Υπηρεσίας, της 11.4.1945, αναγράφεται ότι «ούτος κατήρτισε τα σχέδια του κτηρίου της κεντρικής υπηρεσίας και της αποθήκης μεταγωγών. Πρόκειται περί φιλοπόνου, ηθικού και ειδικού εις την εργασίαν του στοιχείου. Απεχώρησε λόγω περατώσεως του έργου», το ίδιο δηλώνει και ο αρχιμηχανικός των λιμενικών έργων κατασκευής της αποβάθρας, ο W. H. Lowe, της Braithwaite and Co. Engineers Ltd.,¹⁶ που είχαν κεντρικά γραφεία στο Μπαχτιγιάρ χαν, στη λεωφόρο Μπανκαλάρ (Τραπεζών) στο Γαλατά, με το υπ. αρ. WHI/AK/ 8-70 έγγραφο, της 16.4.1945: «Ο ειρημένος τυγχάνει λίαν πεπειραμένος εις το είδος του, κατήρτισε δε εις λίαν σύντομον χρονικόν διάστημα τα λεπτομερέστατα σχέδια των κεντρικών γραφείων ως και της αποθήκης δια τα εμπορεύματα διαμετακομιστικού εμπορίου. Υπήρξαμεν πάντοτε ικανοποιημένοι τόσο εκ της αποδόσεώς του εις την εργασίαν όσον και εκ του ήθους του. Ο μισθός του ήτο 350 Λ.Τ. μηνιαίως, του παρεχωρήθη δε επί πλέον και κατοικία».

Ως τέταρτο (4ο), την Επιτροπή Ανακαινίσεως [ως «Ανοικοδομήσεως» αναφέρεται στον δεύτερο ελληνικό κατάλογο της 9.5.1980] Ιερών Ναών, υπαγόμενη εις την Διεύθυνσιν Βακουφίων,¹⁷ όπου εργάσθηκε το χρονικό διάστημα: 1.12.1956-30.11.1961 (5 έτη ακριβώς). Στο πιστοποιητικό αναφέρεται: «Κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα και υπό την ιδιότητά του ταύτην συνειργάσθη μετά των αρχιτεκτόνων της Γενικής Διευθύνσεως Βακουφικών Κτημάτων δια την ανοικοδόμησιν και επανόρθωσιν των ζημιών 37 συνολικώς Ιερών Ναών και Ευαγών καθιδρυμάτων, κα-

Εικ.-6. Στο εργοτάξιο του λιμενοβραχίονα της Αλεξανδρέττας / Ισκεντερούν μαζί με άλλους μηχανικούς: ο Συμεών Συμεωνίδης είναι πρώτος από αριστερά.

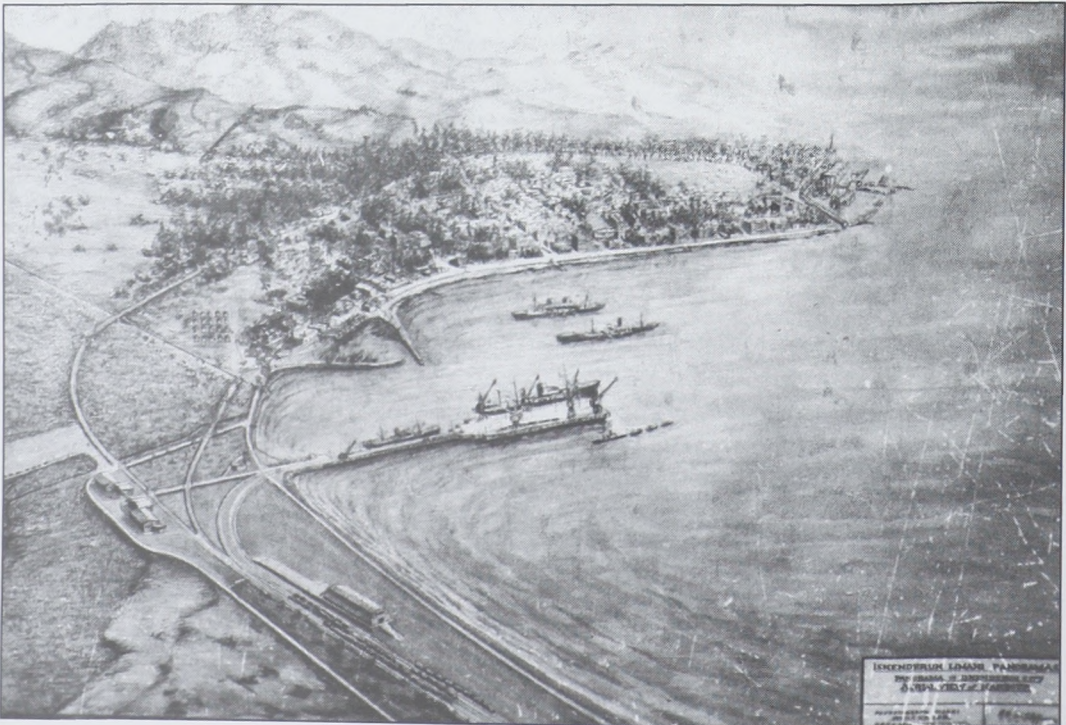
τάλογος των οποίων παρατίθεται κατωτέρω. Εξ αυτών τα διαλαμβανόμενα εις την Α΄ στήλην ο ειρημένος ησκολήθη μόνον εις την κατάρτησιν των πινάκων καταμετρήσεως και προκαθορισμόν των σχετικών δαπανών. Εις την Β΄ στήλην διαλαμβάνονται εκείνα εις τα οποία όχι μόνον ειργάσθη δια τον προκαθορισμόν των σχετικών δαπανών, την κατάρτησιν των πινάκων καταμετρήσεως και των τεχνικών προγραμμάτων αλλά συγχρόνως παρηκολούθησε μέχρι τέλους και την διεκπεραίωσιν του όλου έργου [...] Εις την Γ΄ στήλην αναγράφονται τα ακίνητα εκείνα εις τα οποία η έκθεσις προκαθορισμού δαπανών συνετάγη υπό ετέρου αρχιτέκτονος, ο δε κ. Συμεών Συμεωνίδης παρηκολούθησε και εξήλλεγξε μέχρι τέλους την εκτέλεσιν του έργου».

Από το έγγραφο προκύπτει ότι συνέτασσε αναλυτικά τιμολόγια εργασιών, επιπλέον εκτελούσε εργασίες προμέτρησης και είχε καθήκοντα επιβλέποντος μηχανικού. Συγκεκριμένα, σε 21 ναούς και ένα κτήριο μητρόπολης ασχολήθηκε με προμετρήσεις εργασιών αποκατάστασης και σε 27 ναούς και ένα σχολείο είχε τα καθήκοντα της επίβλεψης. Για την επιμέλεια των εργασιών αποκατάστασης του Μετοχίου της Ι. Μονής Σινά, του ναού του Αγίου Ιωάννη στον Μπαλατά ανακηρύχθηκε μεγάλος ευεργέτης αυτής.¹⁸

Ως πέμπτο (5ο), την Προεδρία των Οικοδομικών Υποθέσεων [Π.Ο.Υ., δηλαδή σημερινή Τεχνική Υπηρεσία] της Πρυτανείας του Πολυτεχνείου [Ιστανμπούλ], όπου εργάσθηκε το χρονικό διάστημα: 30.2.1964-30.6.964 (4 μήνες). Ο Διευθυντής της Π.Ο.Υ. Ιχσάν Μπίνγκιουλερ πιστοποιεί ότι εργάσθηκε για την κατάρτιση σχεδίων και την εκτίμηση δαπάνης ενός ανωνύμου έργου, και τέλος:

Ως έκτο (6ο), την Προεδρία των Οικοδομικών Υποθέσεων της Πρυτανείας του Πανεπιστημίου [Ιστανμπούλ], όπου εργάσθηκε το χρονικό διάστημα: 13.11.1968-31.1.1977 (8 έτη, 2 μήνες και 18 μέρες). Ο διευθυντής της Π.Ο.Υ. Ερντέμ Κουρτμπέρκ και ο πρύτανης του Πανεπιστημίου, καθηγητής δρ. Χαλούκ Αλπ, πιστοποιούν ότι «εκτελούσε καθήκοντα ελέγχου αμοιβών και τελειωτικών λογαριασμών με σοβαρότητα και επιτυχία». Ήταν η μα-

ΟΝΟΜΑΣΙΑ Ι. ΝΑΩΝ		ΚΑΘΟΡΙΣΘΕΙΣΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ		
A/A		A	B	Γ
1	Παναγία Βαλίνου Βαλατά	5314.04	147369.87	
2	Μονή Αγ. Ιωάννου Σιναϊτική, Βαλατά	10771.33		85698.87
3	Μετόχιον Αγ. Γεωργίου	2124.17	4729.07	
4	Παναγία Μουκλίου Φανάρι	4563.66	5572.74	
5	Αγ. Γεωργίου Ποτηρά	4400.51	95997.55	
6	Παναγία Τεκφούρσαρῖ	1971.88	19532.83	14308.48
7	Παναγία Πριγκήπου	5656.78		
8	Χριστός Πριγκήπου	716.00		
9	Παναγία Βελιγραδίου	6058.16		
10	Αγ. Θεόδωροι Βλάχας	8140.66	4876.27	
11	Αγ. Γεώργιος Κυπαρισσάς	1584.80		
11	Αγ. Γεώργιος Κυπαρισσάς	11487.56		
12	Αγ. Παρασκευή Βείκοζ	427.92		
13	Αγ. Κωνσταντίνος Πασάμπαχτσε	114.50		
14	Θείας Μεταμορφώσεως Κανδιλί	604.02	2225.82	
15	Αγ. Γεώργιος Τσενγκέλκιοῖ	4887.16	11607.59	
15	Αγ. Γεώργιος Τσενγκέλκιοῖ	7840.65		
16	Αγίασμα Αγ. Παντελεήμονος	456.56	1258.06	
17	Αγ. Παντελεήμονας Κουζγουντζουκίου	2768.30	679.59	
18	Προφήτου Ηλία Σκουτάρεως	1963.76		
18	Προφήτου Ηλία Σκουτάρεως	8896.46		
19	Αγ. Γεωργίου Γελδεγερμέν	804.70	3943.94	
20	Μητρόπολις Χαλκηδόνας	551.02		
21	Αγ. Τριάς Χαλκηδόνας	4529.72		
22	Αγ. Γεώργιος Εδιρνέκαπου	28407.03		39410.88
23	Αγίασμα Αγ. Κυριακής Πασάμπαχτσε		961.56	
24	Αγ. Νικόλαος Τζιμπαλή		1583.55	
25	Αγ. Ιωάννης Καλαμισιών		4883.30	
26	Αγίασμα Παναγίας Γκιόκσου		26043.79	
27	Παναγίας Βαλουκλή		[-----]	
28	Παναγίας Βεφά			20650.75
29	Παναγίας Σαλματοβρουκίου			47349.51
30	Ευαγγελιστρίας Προπόδων [Ταταούλων]			7639.68
31	Αγ. Νικολάου Τόπκαπου			15058.04
32	Αγ. Δημητρίου Αϊβάνσαρῖ			2468.59
33	Παναγίας Εγρίκαπη			13117.04
34	Ταξιάρχης Βαλατά			28464.89
34	Ταξιάρχης Βαλατά			10149.28
35	Μεγάλη του Γένους Σχολή			3346.89
36	Βλαχερνών			142999.30
37	Αγ. Δημητρίου Σαρμασικίου			10902.50

Εικ.-7. Προοπτικό σχέδιο του λιμενοβραχίονα της Αλεξανδρέττας / Ισκεντερούν που κατασκεύασε η αγγλική εταιρεία Braithwaite and Co. Engineers Ltd (1943-1945), όπου εργάσθηκαν ως μηχανικοί τα αδέρφια Συμεωνίδη.

κροχρονιότερη και τελευταία εργασία του σε δημόσια υπηρεσία. Ο Συμεωνίδης πρέπει να ήταν από τους ελάχιστους ελληνορθόδοξους μηχανικούς που υπηρέτησαν στο τουρκικό δημόσιο μετά την εφαρμογή της συνθήκης της Λωζάννης.¹⁹

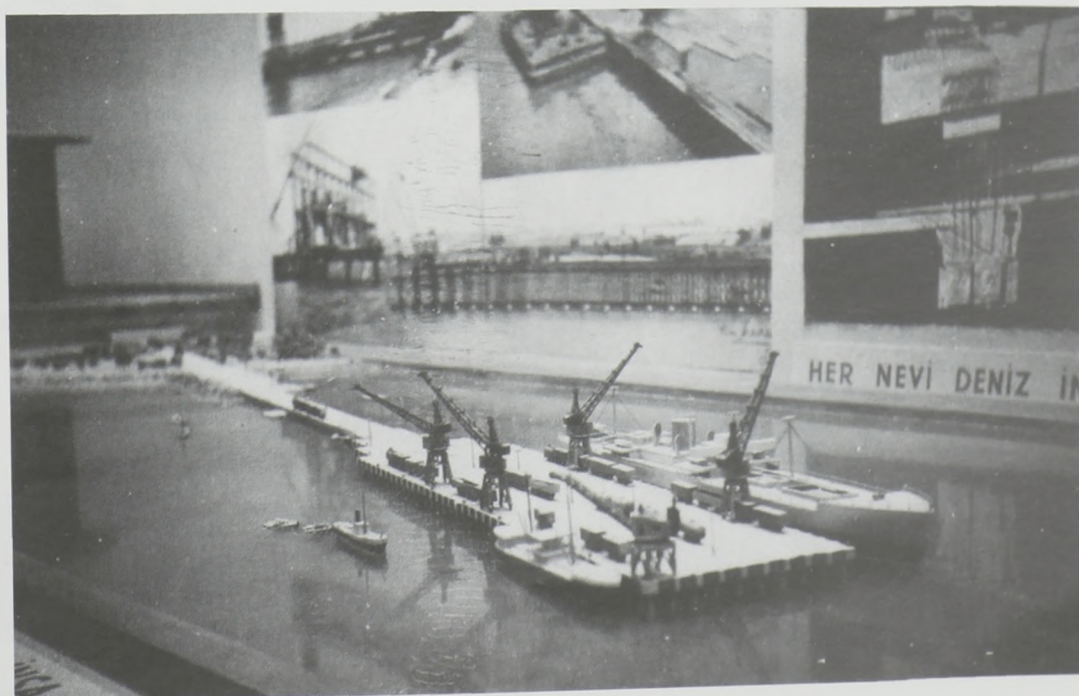
Ο συνολικός χρόνος απασχόλησής του σε δημόσια και κοινοτικά έργα ήταν 18 έτη, 2 μήνες και 7 μέρες, και με την ακρίβεια που τον διακρίνει αθροίζει επ' αυτών άλλον ένα χρόνο, 9 μήνες και 11 μέρες τη στρατιωτική του θητεία, οπότε προκύπτει ένα συνολικό διάστημα περίπου είκοσι ετών ενεργού δράσης. Παράλληλα, ήταν εγγεγραμμένος στον Σύλλογο [Επιμελητήριο] Αρχιτεκτόνων του Τμήματος Ιστανμπούλ της Ένωσης Συλλόγων [Επιμελητηρίων] Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων Τουρκίας, από την ίδρυσή του το έτος 1954.²⁰ Το τελευταίο τουρκικό έγγραφο της 20.11.1970 του αρχείου του, προέρχεται από την Οικονομική Εφορία της Πόλης και συγκεκριμένα από το Φορολογικό Τμήμα του Γαλατά, όπου αναγράφεται ότι «ο Σ.Σ. έχων γραφείο εις το Χαβιαρόχανον, υπ' αριθμόν 36, 2/3 μετά την κατεδάφισιν αυτού εις την Δίοδον Θεσσαλονίκης αριθμός 57, και βάσει του γενομένου κατά το 1963 ελέγχου της συνοικίας Κεμανκές, ετύγχανεν μεταξύ 1.7.1947 μέχρι 31.12.1949 φορολογούμενος βάσει του περί φορολογίας των κερδών νόμου, από δε της 1.1.1950 φορολογούμενος βάσει του νόμου περί φορολογίας του εισοδήματος, συνεχίζων μέχρι σήμερον την άσκησιν του επαγγέλματος αυτού». Συνολικά εργάσθηκε περίπου 46 έτη (1934-1980) μέχρι να λάβει την ταυτότητα μέλους του ΤΕΕ.

Ευχής έργο θα ήταν να υπήρχαν πολλοί αρχιτέκτονες που θα τηρούσαν με θρησκευτική ευλάβεια τη σταδιοδρομία τους στην Πόλη, όπως και εδώ, για να συμπληρωνόταν το παζλ με τα κενά που έχει η ιστοριογραφία, και να συνέβαλαν στο να διαλυθούν διάφοροι μύθοι για την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Σάββας Τσιλένης, «Αναδρομή στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση στην Τουρκία», *Σύγχρονα Θέματα* 63 (1997), σ. 131-138.
- 2 Ο κατάλογος αυτός δημοσιεύθηκε αργότερα σε μια μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία της Ebru Karakaya, «Türk mimarlığında Sanayi-i Nefise Mektebi / Güzel sanatlar Akademisi'nin yeri ve restorasyon alanına katkıları (1883-1960) (Η θέση της Σχολής Βιομηχάνων Τεχνών / Ακαδημίας Καλών Τεχνών στην τουρκική αρχιτεκτονική και η συμβολή της στον τομέα των αποκαταστάσεων (1883-1960))», στο Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Πανεπιστήμιο Καλών Τεχνών Μιμάρ Σινάν, Ινστιτούτο Κοινωνικών Επιστημών, Τομέας Ιστορίας της Τεχνης), Ιστανμπούλ 2006, σ. 45, www.belgeler.com/blg/122x/.
- 3 Οι υπόλοιποι ρωμιοί αρχιτέκτονες ήταν οι Στέλιος Ροΐδης (1951), Γιάννης Κιμπρίτης (1954) και Γιάννης Γκιαβουράκης (1956), κατά προφορική δήλωση του Ματθαίου Κατσόπουλου, αρχιτέκτονα ΙΤÜ, στην καθηγήτρια του ΕΜΠ Άννη Βρυχεία, στα πλαίσια ενός ερευνητικού προγράμματος (βλ. παρακάτω, σημ. 6). Δυστυχώς, στο τεύχος της πρώτης φάσης του έργου δεν αναφέρονται ως μέλη της Επιτροπής, αλλά μόνο σε δακτυλογραφημένο κείμενο με τίτλο «Une première liste des architectes et calfes Grecs qui ont travaillé à Istanbul», που βρίσκεται στο αρχείο του γράφοντα και του δόθηκε από την εν λόγω αείμνηστη καθηγήτρια.
- 4 Βλ. στον κατάλογο των μελών της Ένωσης των Τούρκων Ανωτέρων Αρχιτεκτόνων (Türk Yüksek Mimarlar Birliği), Ιστανμπούλ 1940, το μέλος της Ενώσεως «Panayotis Yorgiadis», όπου καταγράφεται με το ίδιο έτος αποφοίτησης (1938) και ο αριθμός διπλώματος του (537) ταυτίζεται με αυτόν του μηχανογραφημένου καταλόγου της Ακαδημίας.
- 5 Σάββας Τσιλένης, «Οι Έλληνες αρχιτέκτονες της Κωνσταντινούπολης το πρώτο μισό του 20ού αιώνα», Πρακτικά εκλαϊκευμένων ομιλιών με θέμα *Τα επαγγέλματα των Ρωμιών της Πόλης. Γιατροί, αρχιτέκτονες, κινηματογραφιστές, δημοσιογράφοι, κεντήστρες*, Σύνδεσμος των εν Αθήναις Μεγαλοσχιολιτών, Αθήνα 2001, σ. 64-129. Στο κείμενο αυτό αναφέρεται ότι ήταν ανιψιός του Βίκτορα Αδαμαντίδη (σ. 87) και αναδημοσιεύεται φωτογραφία (αρ. 11, σ. 110) ρυμοτομικού διαγράμματος μιας πολεοδομικής μελέτης ενός οικισμού 25.000 κατοίκων από την διπλωματική του εργασία, που δημοσιεύθηκε αρχικά στο τουρκικό αρχιτεκτονικό περιοδικό *Arkitekt* 3-4 (1940), σ. 67. Στο ίδιο άρθρο, παρέθεσα δύο σχέδια (όψης και κάτοψης, φωτογραφία αρ. 10, σ. 109) της διπλωματικής του Σ. Συμεωνίδη, με θέμα «Κτήριο της Τουρκικής

Εικ.-8. Μακέτα και φωτογραφίες του λιμενοβραχίονα της Αλεξανδρέττας / Ισκεντερούν από έκθεση του έργου.

- Πρεσβείας στην Βαγδάτη», τα οποία δημοσιεύονται στο περιοδικό *Mimar* [αρχική ονομασία του *Arkitekt*] 9-10 (1934), σ. 274.
- 6 Αυτ. Τον Συμεωνίδη αναφέρουν επίσης οι συνάδελφοί του: ο Ματθαίος Κατσόπουλος, σε συνέντευξή του που καταγράφεται στο αδημοσίευτο τεύχος της πρώτης φάσης του ερευνητικού προγράμματος με επιστημονική υπεύθυνο την καθηγήτρια Άννη Βρυχεία, με τίτλο «Τα κτίσματα των Ρωμιών της Πόλης, 19ος-20ός αιώνας. Αρχιτεκτονική-φωτογραφική αποτύπωση, αρχεία-προφορικές μαρτυρίες» (Φεβρ. 1998), και ο Στέλιος Ροΐδης, στο άρθρο του «Μια παράδοση του 20ού αιώνα: Οι Ρωμιοί αρχιτέκτονες της Κωνσταντινούπολης και η προσφορά τους στην Πόλη», δίγλωσσος κατάλογος έκθεσης (τουρκικά και ελληνικά) *Οι Ρωμιοί αρχιτέκτονες της Πόλης την περίοδο του εκδυτισμού*, σε επιμέλεια των Χ. Κουρούγιαζίτζι και Ε. Σαρλάκ, εκδ. Συνδέσμου Αποφοίτων Ζωγραφείου, Ιστανμπούλ 2010, σ. 158-161.
- 7 Υ. Mimar A. Pistikas, «Ata Atabek hanı», περιοδικό *Arkitekt* (Αρχιτεκτ) 7-8 (1941-1942), σ. 151-153. Ο Απ. Πιστικός ήρθε στη δημοσιότητα τελευταία με την υπόθεση των αδελφών Φωκά, που ήταν η πρώτη δίκη που κερδήθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, έναντι του τουρκικού Δημοσίου. Ο δικηγόρος Δ. Γκελντής έγραφε για τον αρχιτέκτονα: «Το 1954 η Πολυξένη Φωκά σε ηλικία 11 ετών υιοθετείται από τον Απόστολο Πιστικό και την σύζυγό του Ελισάβετ που ήταν από τους πιο επιφανείς και δημιουργικούς ανθρώπους της Ελληνικής Ομογένειας στην Πόλη. Ο Απόστολος Πιστικός ήταν αρχιτέκτονας στο επάγγελμα, με δωρεές προς το Πατριαρχείο, μερικές από τις οποίες ήταν το Αστεροσκοπείο της Μεγάλης Σχολής και η Αίθουσα της Παναγίας των Εισοδίων. Έτσι τα αδέλφια χώρισαν και η μεγαλύτερη κατά δυο χρόνια Πολυξένη, ακολουθεί τους θετούς της γονείς. Το κοινωνικό χάσμα που δημιουργείται είναι τεράστιο και ο Απόστολος Πιστικός, δεν δίνει δικαίωμα για διατήρηση σχέσεων μεταξύ των αδελφών. Απαγορεύοντας μάλιστα στον αδελφό της Γιάννη οποιαδήποτε επικοινωνία. Καθώς τα χρόνια περνούν, η μοίρα αρχίζει να παίζει το δικό της παιχνίδι στην Πολυξένη. Το 1982 πεθαίνει ο θετός της πατέρας Απόστολος Πιστικός, ο οποίος κατάφερε και διατήρησε με τις διασυνδέσεις που είχε την ελληνική υπηκοότητα της Πολυξένης. Και το 1987 πεθαίνει και η θετή της μητέρα Ελισάβετ. Έτσι η Πολυξένη καθίσταται νόμιμη και μοναδική κληρονόμος σημαντικότητας κινητής και ακίνητης περιουσίας, μεταξύ των άλλων 65 διαμερισμάτων σε οικοδομές στην περιοχή Τακσίμ και στο Πέραν της Πόλης». βλ. Πρακτικά εκδήλωσης Νέου Κύκλου Κωνσταντι-
νουπολιτών, «Ελληνικές Κοινοτικές και ιδιωτικές περιουσίες στην Κωνσταντινούπολη» (5.4.2006), εισήγηση του Δημήτρη Γκελντή, Δικηγόρου Κατερίνης με τίτλο «Η νομική, πολιτική και διπλωματική διάσταση της υπόθεσης των αδελφών Φωκά κατά της Τουρκίας», <http://www.conpolis.eu/Links/Assets.pdf>). Ο υπομνηματισμός αυτός κρίνεται αναγκαίος για να τεκμηριώσει την οικονομική επιφάνεια κάποιων από τους ρωμιούς επαγγελματίες του κλάδου της οικοδομής στην Πόλη κατά τον 20ό αιώνα.
- 8 Οι Τούρκοι ήταν οι: Fahrettin Ergin (460), Feridun Kunt (465), İsmet Barutçu (466), η Leman Tomsu (472), Mustafa (Lütfü) Rona (468), (Ahmet) Münci Tangör (467), η Münevver Belen (474), (İbrahim) Rebiî Gorbon (469), Sedat Erkoğlu (461), (Seyfettin) Seyfi Sonad (464), (Ahmet) Tahir Tuğ (462) και Mahmut Bilen (476), ενώ οι Αρμένιοι ήταν οι: Torkom Sekter (470) και Berç Karo Zartar (471). Τα ονόματα παρατίθενται με τη σειρά που εμφανίζονται στον κατάλογο των μελών της Ένωσης των Τούρκων Ανωτέρων Αρχιτεκτόνων του 1940 και εντός παρένθεσης τίθεται ο αριθμός διπλώματός τους. Σημειώνω ότι οι γυναίκες αρχιτέκτονες που αναφέρονται εδώ ήταν οι πρώτες απόφοιτοι στην Τουρκία και η Λεμάν Τορμού είχε συνεργασίες με τον Ερμίν Ονάτ, τον αρχιτέκτονα που σχεδίασε το μαουσολείο του Ατατούρκ, το «Ανίτ Καρπέρ», ενώ διατέλεσε για 30 χρόνια καθηγήτρια στο Πολυτεχνείο της Πόλης. Οι δύο αυτές γυναίκες συνεργάστηκαν για τον σχεδιασμό των «Οίκων του Λαού (Halk evleri)» [θεωρώ αδόκιμη την μετάφραση στα ελληνικά ως «Σπίτια ή Αίθουσες του Λαού»] στο Γκέρεντε, Καράμουρσελ και Κάισερι (Καيسάρεια), βλ. *Arkitekt* 5-6 και 12 (1936), σ. 142-144, 330-332, και *Arkitekt* 4 (1937), σ. 107-109.
- 9 Hasan Kuruyazıcı, «Architekten aus deutschsprachigen Ländern in der Türkei vom Osmanischen Reich bis zur Republik / Osmanlıdan Cumhuriyete Türkiyede Alman mimarlar», στο *Vorträge-Thesen-Debatten. Eine Auswahl / Konferanslar-Tezler-Tartışmalar. Seçmeler*, εκδ. Goethe Institut Istanbul, Ιστανμπούλ 2003. Για τον Ερνστ Έγκλι, βλ. στα γερμανικά, σ. 84-88, και στα τουρκικά, σ. 280-282· είχε αυστριακή καταγωγή αλλά είχε πάρει ελβετική υπηκοότητα μετά την άνοδο του ναζισμού.
- 10 Ο κατάλογος εμπεριέχεται στο βιβλιόριο με τίτλο: *Türk Güzel Sanatlar Birliği Esas ve Mimari Şubesi Nizamnameleri* (Οι αρχές της Ένωσης Τουρκικών Καλών Τεχνών και τα καταστατικά του Αρχιτεκτονικού Τμήματος), εκδ. Türk Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi Neşriyatı, Ιστανμπούλ 1935, σ. 19. Για την ιστορία της Ένωσης Καλών Τεχνών και στην συνέχεια της Ένωσης Τούρκων Αρχιτεκτόνων βλ. Çetin Ünalın, *Cumhuriyet mimarlığının kuru-*

Εικ.-9. Ο αδελφός του Μιχάλης Συμεωνίδη στο κέντρο με το κοστούμι, μεταξύ των τεχνιτών του εργοταξίου του κεντρικού κτηρίου του λιμανιού της Αλεξανδρέττας / Ισκεντερούν, το οποίο σχεδίασε ο Σίμος.

luşu ve kurumlaşması sürecinde Türk Mimarlar Cemiyeti'nden Mimarlar Derneği 1927'ye (Η πορεία ίδρυσης και θεσμοθέτησης της αρχιτεκτονικής στην [τουρκική] Δημοκρατία, από το Σωματείο των Τούρκων Αρχιτεκτόνων στον Σύνδεσμο Αρχιτεκτόνων του 1927), εκδ. Mimarlar Derneği 1927, Άγκυρα 2002, σ. 27-32 και 38-43.

- 11 Στο βιβλιάριο με τίτλο: *Türk Yüksek Mimarlar Birliği azaları ve yüksek mimarlık mesleği ile alakadar mevzuat* (Τα μέλη της Ένωσης Τουρκών Ανώτερων Αρχιτεκτόνων και ο νόμος σχετικά με το επάγγελμα της ανωτέρας αρχιτεκτονικής), Ιστανμπούλ 1935, αναφέρεται ως τόπος εργασίας Cevizlik Vapur İskele Caddesi, no. 42, Bakırköy, σ. 86.
- 12 Ο Νίκος Τζιάρας στο *Το Έβδομον του Βυζαντίου και η Ελληνική Κοινότητα Μακροχωρίου*, εκδ. Ομίλου Μακροχωριτών, Αθήνα 1992, αναφέρει επιπλέον ως θηλυκά τέκνα της οικογένειας Συμεωνίδου τις: Σεβαστή, Άρτεμη, Κορνηλία, και Σωτηρία (σ. 136-137). Σημειώνεται ότι ο Μιχαήλ διατέλεσε Αντιπρόεδρος της Εφοροεπιτροπής του Ι. Νεκροταφειακού ναού της Θείας Αναλήψεως Σωτήρος Μπακίρκιοϊ μεταξύ 1960-1963 (σ. 115). Τελείωσε το οκτατάξιο Σχολείο του Μακροχωρίου (1934) και μετά το Ροβέρτειο Κολέγιο (Λύκειο). Οι τρεις πρώτες αδελφές φεύγουν το 1922 και εγκαθίστανται στην Αθήνα. Η μικρότερη Σωτηρία που μένει στην Πόλη νυμφεύεται τον Γρηγόριο Γαβριηλίδη και αποκτούν τον Γεώργιο, ιατρό ορθοπεδικό και γραμματέα επί σειρά ετών του Δ.Σ. του Συλλόγου Κωνσταντινουπολιτών Καλλιθέας.
- 13 Ο Ιωσήφ Κωνσταντινίδης στο *Το Χρυσόκεραμο Τσενγκέλκιοϊ του Βοσπόρου*, εκδ. Εκπολιτιστικού Μορφωτικού και Φιλαθλητικού Συλλόγου Ταταυλιανών και Περαιωτών, Αθήνα 1992, αναφέρει ως σύζυγο του Μιλτιάδη Μαγίδη την «Κυρά Ελένη, το γένος Βασιλειάδη, που μαζί με τα αδέλφια της, τον Κώστα, τον Βασίλη, τον οδοντίατρο Αριστόδημο και την Ιουστίνη είχαν στην κατοχή τους το πανέμορφο αυτό πατρικό σπίτι, που κατασκευάσθηκε από τον αρχιτέκτονα Σίμο Συμεωνίδη» (σ. 159).
- 14 Αυτ., σ. 160. Εδώ παρατηρείται ένα άλλο παράδοξο, η φωτογραφία να είναι μεταγενέστερη της δηλωθείσας ημερομηνίας διότι εμφανίζονται σε αυτήν κτήρια σύγχρονα κατασκευασμένα με οπλισμένο σκυρόδεμα σε μοντέρνα γραμμή, πράγμα σπάνιο για την εποχή του μεσοπολέμου σε προάστιο του Βοσπόρου. Αν είναι το πρώτο από τα αριστερά το εν λόγω κτήριο είναι πολύ δύσκολο να καταλάβει κανείς από την ποιότητα της λήψης ή της εκτύπωσης αν πρόκειται περί νέου ή παλαιού οικοδομήματος. Σε μια άλλη φωτογραφία που μου έδωσε η κόρη του κα Ο. Ξανθοπούλου το «γιαλί των Μαΐδη» δεν ταυτίζεται με αυτό της εν λόγω δημοσιευμένης λήψης. Θα ήθελα εδώ να την ευχαριστήσω για το υλικό σε έγγραφα και φωτογραφίες που μου εμπιστεύθηκε για τον πατέρα της.
- 15 Αυτ., σ. 162 και 192. Η οικογένεια του Σ. Συμεωνίδη έζησε μετά το 1965 στην Πόλη στην περιοχή του Πέρα και Φερίκοϊ για να εγκατασταθεί τελειωτικά στην Αθήνα το 1980, δυστυχώς έτος θανάτου του αρχιτέκτονα.
- 16 Η εταιρεία ακόμη λειτουργεί ως ένα ανεξάρτητο τμήμα του ομίλου Rowecrod Group και εξειδικεύεται στην αποθήκευση υγρών, κυρίως νερού, σε δεξαμενές από Glass Reinforced Polyester (GRP, δηλαδή πολυεστέρα ενισχυμένο με ίνες γυαλιού). Έχει μια ξεχωριστή γενεαλογία που χρονολογείται από το 1884, με το όνομα του Braithwaite and Kirk at Crown Bridge Works, στο West Bromwich. Ασχολείται αποκλειστικά και μόνο για μια σειρά ετών με την κατασκευή γεφυρών από χάλυβα, η πλειοψηφία των οποίων προοριζόταν για εξαγωγές, βλ. <http://www.braithwaite.co.uk/pages/heritage.html>. Στο έργο της κατασκευής των λι-

μενικών έργων, την ίδια εποχή στην Αλεξανδρέττα, εργάσθηκε και ο αδελφός του Σίμου, Μιχάλης, καθώς και άλλοι Ρωμιοί άνδρες και γυναίκες, όχι ως μηχανικοί αναγκαστικά, όπως η μετέπειτα σύζυγος του Μιχάλη η Ευφροσύνη (Έφη)· εξάλλου εκείνος είχε βρει την απασχόληση αυτή στον Σίμο, κατά τις προφορικές αφηγήσεις της κας Ξανθοπούλου.

- 17 Το έγγραφο φέρει τίτλο «Επιτροπή συγκροτηθείσα προς ανοικοδόμησιν των Ιερών Ναών και λοιπών Ευαγών Ιδρυμάτων ως επίσης και προς επιδιόρθωσιν των ζημιών αίτινες προεκλήθησαν κατά τα γεγονότα της 6-7 Σεπτεμβρίου» και ημερομηνία 23.2.1962, υπογράφεται από τους Χρήστο Ιωαννίδη (αρχιτέκτονα), Διευθυντή του Τεχνικού Γραφείου, Θωμά Σαββόπουλο, Πρόεδρο, και Δημοσθένη Γιαγτζόγλου, Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής Ανοικοδομήσεως, αφού φέρει και τη σφραγίδα της. Ο δεύτερος ήταν δικηγόρος, αλλά ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του ως δικαστής, μέχρι που το κεμαλικό καθεστώς αποφάσισε να απολύσει όλους τους μη-μουσουλμάνους δικαστές, με τον Νόμο περί Δημοσίων Υπαλλήλων (Memurin Kanunu του 1926). Γνώριζε πολύ καλά τουρκικά και είχε καλές σχέσεις με αρκετά στελέχη του καθεστώτος. Σύμφωνα με πληροφορίες του συνονόματου εγγονού του, ήταν γνωστός ως ένας σοβαρός και τίμιος άνθρωπος, που προσπαθούσε να κάνει τη δουλειά του όσο καλύτερα μπορούσε. Γεννήθηκε στη Νίγη, το 1895, και όταν ήταν παιδί ο πατέρας του και όλη η οικογένεια (καραμανλίδικης καταγωγής) μετακόμισαν στην Πόλη, απεβίωσε εκεί το 1975.
- 18 Στο αρχείο σώζονται δύο αποκόμματα εφημερίδων της Πόλης, μάλλον η *Απογευματινή* και το *Εμπρός* (δίκως να γράφεται ο τίτλος τους), με ημερομηνία 4.11.1965, όπου αναφέρονται σχεδόν πανομοιότυπα στο γεγονός με την ίδια επικεφαλίδα: «Τιμητική διάκρισις ομογενούς αρχιτέκτονος». Το μικρό κείμενο είναι σχεδόν όμοιο και στα δύο έντυπα, αντιγράφω το πληρέστερο «Ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος κκ Παρφύριος [μήπως Πορφύριος], της εν βαθυτάτη ερήμω της Πετραιάς Αραβίας παλιφάτου και περιπίστου Μονής του Θεοβαδίστου Όρους Σινά Μετοχίου Καϊρου εκτιμώντας εκτάκτους υπηρεσίας του ομογενούς αρχιτέκτονος κ. Συμεων Ι. Συμεωνίδου ανεκήρυξεν αυτόν μέγαν ευεργέτην εγγράφας εις τας δέλτους της Ι. Μονής το όνομα αυτού ίνα μνημονεύηται εις αιώνα τον άπαντα μετά των μεγάλων ευεργετών».
- 19 Ένας άλλος αρχιτέκτονας με παρόμοια επαγγελματική δράση ήταν ο Βασίλειος Σαμψωνίδης, απόφοιτος της Σχολής Βιομηχανικών Τεχνών του 1897, που εργάσθηκε μετά το 1924 στην ανοικοδόμηση της Άγκυρας και «έως τα τέλη της δεκαετίας του 1950 ήταν επίσημος αρχιτέκτονας του δήμου της Πόλης»· βλ. Σούλα Μπόζη, *Ο Ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης. Κοινότητα Σταυροδρομίου – Πέραν, 19ος-20ός αιώνες*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002, σ. 247.
- 20 Το έγγραφο του Επιμελητηρίου της Τουρκίας (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği), με ημερομηνία 14.2.1967 και αρ. πρωτ. 214/109, αναφέρει ότι έχει αρ. μητρώου 439 και «ως προκύπτει εκ των προσκομισθέντων υπ' αυτού πιστοποιητικών, διά την προ την ίδρυσιν του ημετέρου Συλλόγου περίοδον, και των παρ' ημίν, διά την μετά το έτος 1954 χρονικήν περίοδον, τηρουμένων αρχείων, ο εκ των μελών αρχιτέκτων Σ.Σ. ασκεί συνεχώς και αδιαλείπτως το επάγγελμα του μέχρι σήμερον.» Μετά δύο έτη (το 1969) ο Σύλλογος Τούρκων Αρχιτεκτόνων (Türk Mimarlar Derneği) τον συχαίρει εγγράφως για την συμπλήρωση τριακονταπενταετίας στον επαγγελματικό βίο [μη μεταφρασμένο έγγραφο].